

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Utredning av förutsättningar för ett samlat screeningcentrum

Ordförandens förslag

1. Hälso- och sjukvårdsdirektören får i uppdrag att utreda förutsättningarna för ett samlat screeningcentrum i Region Skåne.

Sammanfattning

Aktuellt ärende beskriver nuvarande och kommande screeningprogram i Region Skåne. Det finns ingen övergripande samordning av de screeningprogram som finns idag och de som är under införande. En utredning av ett gemensamt screeningcentrum i Region Skåne bör ske för att klarlägga eventuella samordningsvinster.

I ärendet finns följande dokument

1. Beslutsförslag 2019-10-08

Beskrivning av ärendet och skälen för förslaget

Det finns en rad olika screeningverksamheter i Region Skåne och nedan följer en kort beskrivning av de olika screeningprogram som finns idag och som är under införande.

PKU prov - Screening av nyfödda

PKU-provet är ett blodprov som tas på alla nyfödda. Screeningen startade 1965 då man började screena barn för fenyylketonuri (PKU) och har vid flera tillfällen efter det utökats när nya metoder och behandlingar har blivit tillgängliga. I dagens screeningprogram ingår 22 ämnesomsättnings-sjukdomar och 2 hormonella sjukdomar. Alla dessa sjukdomar leder till svåra funktionsnedsättningar eller död om de inte behandlas.

Behandlingarna består främst av hormoner i tablettform och av kostrestriktioner och kosttillskott. Adoptiv- och invandrabarn under 18 år erbjuds också att ta PKU-provet. Den nationella rekommendationen är att alla adoptiv- och invandrabarn upp till 8 års ålder bör provtas. Genom denna screening kan man hitta och behandla sällsynta men allvarliga medfödda sjukdomar innan barnet drabbas av permanenta skador eller till och med dör. Cirka ett av 1 300 nyfödda barn har en sjukdom som kan hittas med PKU-provet. Utan screeningundersökning är det ofta omöjligt att hitta dessa sjukdomar i tid.

Socialstyrelsen har från den 1 juli 2019 efter remiss beslutat att hälso- och sjukvården bör erbjuda screening för svår kombinerad immunbrist (SCID). Screening införs i det nuvarande så kallade PKU-provet som tas på alla nyfödda barn. Med testningen kan mellan två och tre barn varje år få diagnos och behandling för den dödliga sjukdomen.

Svår kombinerad immunbrist, SCID, är en allvarlig ärftlig sjukdom som karaktäriseras av att immunsystemet fungerar mycket dåligt eller inte alls. Sjukdomen debuterar oftast inom de tre första levnadsåren och de första symtomen är i huvudsak infektioner. Obehandlad leder sjukdomen till döden före två års ålder.

Screeningen har en väl etablerad infrastruktur, med provtagning och analys på PKU-laboratoriet vid Centrum för medfödda metabola sjukdomar vid Karolinska Universitetssjukhuset i Solna. Deltagandet är mycket högt och resultatet från screeningen är oftast färdigt när barnet blivit sex dagar gammalt.

Screening för bråck på stora kroppspulsådern i magen

Undersökningen är frivillig och det skickas automatiskt en kallelse till alla män under det år man fyller 65 år. Brevet innehåller en bokad tid och information om undersökningen och pulsåderbråck. De allra flesta gör undersökningen en gång. Undersökningen utförs i Malmö, Helsingborg och Kristianstad.

Screening för bröstcancer

I Skåne kallas alla kvinnor mellan 40-74 år till mammografiundersökning med 18-24 månaders intervall. Undersökningen görs för att kunna upptäcka och behandla bröstcancer i ett tidigt skede. Du blir kallad automatiskt.

Besöket gratis. Bröstcancer är en av de vanligaste cancerformerna.

Risken för bröstcancer ökar med åldern. Det finns en bra chans att bli frisk om cancertumören upptäcks tidigt.

Idag är screening för bröstcancer med hjälp av mammografi upphandlad och tillhandahålls av privat aktör.

Screening för livmoderhalscancer

Du som är över 23 år erbjuds att göra cellprovtagning regelbundet.

Cellprovskontroller sker vart tredje till vart femte år, och du blir kontaktad via kallelse.

Kvinnor i åldern 23–29 år erbjuds kontroll vart tredje år. Det är ett cellprov med analys för att se om det finns några cellförändringar.

Kvinnor i åldern 30–49 år erbjuds kontroll vart tredje år. Det är ett cellprov med analys för att se om det finns HPV som hos några kan orsaka cellförändringar. Om HPV finns, görs även en kompletterande analys för att konstatera om HPV har orsakat cellförändringar.

För kvinnor mellan 40-42 år görs även samma analys för att se om det finns cellförändringar.

Kvinnor i åldern 50–70 år erbjuds kontroll vart femte år. Det är ett cellprov med analys för att se om det finns HPV som hos några kan orsaka cellförändringar. Om ditt provsvar inte visar några cellförändringar vid 64 års ålder, blir du inte kallad till fler cellprovskontroller.

Om du inte går på cellprovskontroll, fortsätter kallelser för cellprov att komma varje år tills du är 70 år. Du kan bli kallad för cellprovskontroll upp till 74 års ålder eller längre om du har haft allvarliga cellförändringar. I så fall blir du kallad till cellprovtagning vart tredje år istället för vart femte år. Cellprovtagningen organiseras idag av VO Klinisk patologi och genetik, Labmedicin, Medicinsk service

Screening för tjock- och ändtarmscancer

Screeningen planeras starta i januari 2020. Införandet beräknas ta fem år och kommer att vara klart i december 2024. Kvinnor och män 60-74 år gamla kommer att ingå i screeningprogrammet och de kommer att kallas vartannat år.

Provtagning sker med FIT (Fekalt immunokemiskt test). Provet är relativt enkelt att ta och omkring 60 % av de som erbjuds testet skickar in svar. Av de som testar positivt och därmed erbjuds koloskopi genomför ca 90 % undersökningen. Vid ca en tredjedel av koloskopierna upptäcks förändringar som antingen avlägsnas eller som det tas provbitar ifrån för patologisk analys.

Ett nationellt kallelsesystem, Gemensamt Administrativt Stöd (GAS) kommer att användas.

Samordning av screeningen i Skåne kommer att ske via gastroenterologimottagningen i Malmö på Sus.

Organiserad testning för prostatacancer

En pilotstudie är planerad att starta 2020

Män 50-70 år gamla kommer att ingå i den organiserade testningen. Denna typ av testning förväntas minska antalet män som testas i onödan.

Det kallelsesystem som kommer att användas är en digitaliserad process knuten till INCA plattformen

Planerad samordning via Prostatacancercentrum i Region Skåne.

Det finns ingen övergripande samordning av de screeningprogram som finns idag och de som är under införande. En utredning av ett gemensamt screeningcentrum i Region Skåne bör ske för att klarlägga för- och nackdelar samt klarlägga eventuella samordningsvinster.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Ärendet medför inga ekonomisk konsekvenser.

Juridisk bedömning

Samråd med regionjurist har inte bedömts nödvändig.

Miljökonsekvenser

Ärendet medför inga miljökonsekvenser.

Samverkan med berörda fackliga organisationer

Ingen samverkan/MBL-förhandling har bedömts nödvändig.

Uppföljning

Redovisning av utredningen föreslås ske i hälso- och sjukvårdsnämnden i maj 2020.

Gilbert Tribo
Ordförande

Pia Lundbom
Hälso- och sjukvårdsdirektör